

מורכב מאד!

מבנה תמצית הסוגיא:

נציג שורה ארוכה של ענייני רקע (תחילה רשימה ולאחר מכן טבלה יסודית).

לאחר מכן ניגש לגוף הדברים - דהיינו:

- 3 ביאורים אפשריים לרישא (הנים הראשונים דומים).
- ביאור הסיפא.
- קושיא ותירוץ על ביאורים 1 ו-2 לרישא
- קושיא ותירוץ על ביאור 3 לרישא

הערה: מדף קכה. למטה עד דף קכו: למעלה, הסוגיא מנסה למצא תנאים שסוברים כמו רבי יוחנן גולשת למקרים/דינים בהלכות טהרות. יוצא שרבי יוסי סובר ככה ורבי שמעון חולק עליו. **לא נכנס כאן לפרטים בזה.**

רקע

תחילה נציג את הנתונים ההלכתיים הדרושים. לאחר מכן תובא טבלה תמציתית, עם הערות שוליים, המסדרת את סוגי החומר – אבר, בשר-מוח ועצם – לפי סוגי הטומאה: מת, מוקדשים, ונבלה/שרץ. הטבלה תכלול את שיעור המינימום ואת בירור דרכי ההעברה: מגע, משא ואוהל, בצירוף הערות שוליים המספקים נימוקים והבהרות.

- "קולית" היינו עצם שיש בפנים מוח (ומבחוץ בשר)
- מוח בתוך עצם נחשב כבשר
- "אבר" (בריה) שיעורו בכלשהו
- נחשב "אבר" – רק אם יש לעצם בשר – או אם עתיד להתרפאות (שהמוח יחזור) ויגדל בשר → מחלקת בסוגייתנו האם עתיד להתרפאות...או לא
- שיעור מינימלי לנותר: כזית (בשר)
- העברת טומאה באמצעות אהל שייכת רק:
 - במת (לא בנבלה ושרץ)
 - ואפילו במת רק בבשר – לא בעצם
- בעצם עם מוח בפנים גם אם סתום – מטמא באמצעות אוהל – כי טומאה בוקעת ועולה (כיון שאין פותח טפח)
- ...אבל אינו מטמא במגע ומשא – למעט אם נקוב (לפחות כחוט השערה) שאפשר לגעת במוח בפנים (ע"י שערו) אז **העצם מטמא מטעם "שומר"** (ראה הסוגיא בתחילת הפרק ב דף קיז:-ק"ח: - "יד"/"שומר" = להכניס/להוציא/להצטרף טומאה – בטומאת אוכלים/נבלות)

מקרים: חומר		סוג טומאה	שיעור מינימלי	מטמא בהעברה מסוג:		מגע ומשא ⁰	אהל
אבר (כולל עצם + בשר)	מת	כל שהו ^{0.1}	✓	✓	✓	✓	✓
		מוקדשים (נותר)	כזית ¹	✓	✓	✓	✗ ²
		נבלה ושרץ	כל שהו ^{0.1}	✓	✓	✓	✗ ²
בשר/מוח	מת	כזית	✓	✓	✓	✓	✓
		מוקדשים (נותר)	כזית ¹	✓	✓	✓	✗ ²
		נבלה ושרץ	כזית/כשעורה ⁰	✓	✓	✓	✗ ²
עצם - בלי בשר/מוח	מת	כשעורה	✓	✓	✓	✓	✗ ³
		מוקדשים (נותר)	לא רלונטי	✗ ^{3.5}	✗ ^{3.5}	✗ ²	✗ ²
		נבלה ושרץ	לא רלונטי	✗ ⁴	✗ ⁴	✗ ⁴	✗ ⁴
(מקרה משנתנו): "קולית": עצם – בלי בשר – אבל עם מוח בפנים	נקיב (כחוט השערה)	מת	כשעורה עצם למגע/משא	✓ ⁵	✓ ⁶	✓ ⁶	✓ ⁶
		מוקדשים (נותר)	כזית ¹	✓ ⁷	✓ ⁷	✓ ⁷	✗ ²
		נבלה ושרץ	כזית/כשעורה מוח ⁰	✓ ⁸	✓ ⁸	✓ ⁸	✗ ²
	סתום	מת	כשעורה עצם למגע/משא	✓ ⁵	✓ ⁶	✓ ⁶	✓ ⁶
		מוקדשים (נותר)	כזית ¹	✓ ⁷	✓ ⁷	✓ ⁷	✗ ²
		נבלה ושרץ	לא רלונטי	✗ ⁹	✗ ⁹	✗ ⁹	✗ ²

⁰ לגבי שרץ רק מגע

^{0.1} כי "בריה"

¹ כי השיעור המינימלי לנותר הוא כזית, ולכן תקנו רק אם יש בשר כזית או עצם שמשרתת כזית בשר

² כי העברת טומאה באמצעות אהל שייך רק בטומאת מת

³ כי העברת טומאה באמצעות אהל שייך רק בטומאת מת - ורק בבשר – לא בעצם

^{3.5} כי אין בשר וגזרו בעצמות רק אם משמש בשר נותר

⁴ עצם מטמא (במת ו) לא בנבלה ושרץ (בכלל)

⁵ כי במת, עצם מטמא (במגע ומשא)

⁶ כי עצם עם מוח בפנים גם אם סתום – מטמא באמצעות אוהל – כי טומאה בוקעת ועולה (כיון שאין פותח טפח)

⁷ כי גזרו גם בעצמות ששמשו נותר (רש"י) – והרי שימש כזית מוח נותר

⁸ מגע עם המוח שייך ע"י כניסת שער הראש או הזקן דרך החור בעצם. ומשא נחשב שייך כאשר מגע שייך

⁹ מגע אינו שייך (כי אין חור) ומשא שייך רק כשמגע שייך

קולית המת מטמא במגע

ביאור הרישא – 1 ו- 2

דיוק- מהרישא

הא באהל אינו מטמא

הבהרה

ברישא כיון שאינו מטמא באהל ע"כ מדובר ש:

- אין עליו (כזית) בשר → אחרת הרי בשר מן המת מטמא באהל
- ואין בפנים (כזית) מוח → אחרת – אפילו בסתומה – טומאה בוקעת ועולה

אך לגבי למה אין אומרים שאילו היה נשאר חי, המוח היה חוזר והיה גורם לבשר לתפתח מבחוץ לעצם – יש מחלקת:

1. רב יהודה בריה דרבי חייא: המציאות היא שאין עתיד להתרפאות...
2. אביי: אמנם בדרך כלל כן עתיד להתרפאות אך מדובר כאן בנסרה לרוחבה שאז אינה עתיד להתרפאות

ביאור הרישא – 3

רבי יוחנן: (אין מדייקים הא באהל אינו מטמא)

"נוגע" – היינו מאהיל

(ואכן מדובר ביש כזית [דומה לסיפא] וגם אם לא היה אז עתיד להתרפאות)

הערה

מדף קכה. למטה עד דף קכו: למעלה

הסוגיא מנסה למצא תנאים שסוברים כמו רבי יוחנן שאהל נקרא נוגע (וא"כ אהל ונוגע יכולים להצטרף לשיעור). גולשת למקרים/דינים בהלכות טהרות. יוצא שרבי יוסי סובר ככה ורבי שמעון חולק עליו.

לא נכנס כאן לפרטים.

משנתנו - סיפא

מוקדשים - מטמא

שרץ ונבילה

- סתומים – אינם מטמאים

- נקובים מטמאים במגע

הבהרה

בסיפא כיון שמטמא ע"כ מדובר ש :

- יש עליו כזית בשר
- או שיש לו כזית מוח בפנים

איך יתכן שהרישא וסיפא מדברים על מקרים שונים (הרישא באין כזית בשר/מוח והסיפא ביש...)

תירוץ

אין הכי נמי – ויש סיבה לחילוק זה

הרישא משמיענו:

שאינו עתיד להתרפאות

והסיפא משמיענו :

- לגבי **מוקדשים**: שעצם שמשרת בשר הריהו בסיס לדבר האסור וגזרו גם עליו

- לגבי **שרץ ונבילה**: רק אם נקובים (למרות שיש כזית בפנים)

קושיא – על "ביאור הרישא – 3"

כיון שעתיד להתרפאות, למה בסיפא בשרץ ונבילה אם סתומים אינם מטמאים, הרי כיון שעתיד להתרפאות, לכן הקולית הוא "אבר" (בריה) ומטמא (בכלשהו)

תירוץ

משנתנו מדבר כשיש מוח בפנים ומקשקש

שאז (בסיפא) אינו עתיד להתרפאות, ולכן אין לו דין אבר

אך ברישא מטמא באהל כי הרי יש כזית מוח ובוקע ועולה

סוגיא - דף קכו: - נושא: "שומר" רק אם ניתן לגעת באוכל (אם ניקבה)

סקירה כללית

פירוט למטה

משנתנו

"שומר" מעביר רק אם אפשר לגעת באוכל – היינו אם ניקבה

מגלן - דרשה

"בנבלתה" – ולא בקולית סתומה

"הנוגע יטמא" – לרבות

הבהרה

- הסיבה שעור הבהמה נחשב שומר שאפשר לגעת בבשר היא שיש חורים (כמו פה ואף)
- הסיבה שחלב שע"ג כליה נחשב שומר שאפשר לגעת בכליא היא שיש חוטים מהכליה שחודרים החוצה מהחלב

סקירה כללית

(ראה הסוגיא הקודמת).

מספיק שחשב לנקבה, כבר נחשב כאילו אפשר לגעת בבשר

משנה - דף קכו:

סוגיא - דף קכו: - נושא: ביצת השרץ

סקירה כללית

מנלן (מה שמופיע במשנתנו) ש:

- ביצת השרץ טמאה רק משעה שמרוקמת
- טמא בנגיעת קליפתה רק אם מנוקב (אפילו כחוט השערה)

סוגיא - דף קכו: - נושא: עכבר שחציו בשר וחציו אדמה

סקירה כללית

פירוט למטה

משנתנו

עכבר שחציו בשר וחציו אדמה

רישא

הנוגע בבשר - טמא...

סיפא

ר"י אומר אף הנוגע באדמה שכנגד הבשר - טמא

הגבלת משנתנו

רק אם חלק הבשר הוא בכל אורכו

לישנא קמא

אפילו ברישא

לישנא אחרינא

רק בסיפא